

УДК 37.016
ББК 74.26
К64

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Коновалова М. В.
К64 Зарубіжна література. 10 клас. Рівень стандарт і академічний рівень / М. В. Коновалова, О. Г. Куцінко, В. В. Паращич. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 176 с. : схеми, табл. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2868-6.

Посібник серії «Мій конспект» створений з метою надання допомоги вчителю під час підготовки та проведення уроків. Автори пропонують базову основу конспектів уроків зарубіжної літератури на відривних аркушах та орієнтовне календарно-тематичне планування за новою програмою Міністерства освіти. Узявши за основу це видання, учитель може створити власний конспект уроку.

Для вчителів зарубіжної літератури загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів коледжів, студентів.

УДК 37.016
ББК 74.26

Навчально-методичний посібник

Серія «Мій конспект»

КОНОВАЛОВА Марина Валентинівна

КУЦІНКО Ольга Германівна

ПАРАЩИЧ Валентина В'ячеславівна

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

10 клас

Рівень стандарт і академічний рівень

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Комп'ютерне верстання *Є. С. Островський*

Підп. до друку 11.11.2016. Формат 84×108/16. Папір офсет.
Гарнітура Шкільна. Друк офсет. Ум. друк. арк. 18,48. Зам. № 16—11/14—05.

ТОВ «Видавнича група «Основа».

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5216 від 22.09.2016.

Україна, 61001 Харків, вул. Плеханівська, 66.

Тел. (057) 731-96-32. E-mail: russ@osnova.com.ua

Віддруковано з готових плівок в друкарні ТОВ «Триада Принт».

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1870 від 16.07.2007.

Харків, вул. Киргизька, 19. Тел.: (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

ISBN 978-617-00-2868-6

© Коновалова М. В., Куцінко О. Г., Паращич В. В., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2017

ПЕРЕДМОВА

Цей методичний посібник створено відповідно до оновленої Програми Міністерства освіти і науки України із зарубіжної літератури 2016 року для 11-річної школи. Містить календарне планування за семестрами для двох програм (рівень стандарту та академічний рівень) та розширені плани-конспекти уроків із зарубіжної літератури для 10-го класу. Наведено зразки уроків різних типів — як традиційних, так і нетрадиційних. Кожній темі передує чітка мотивація. Запропоновано значну кількість різноманітних прийомів та засобів відповідно до сучасних педагогічних технологій, а також із урахуванням досягнень вікової психології. Значну увагу приділено реалізації компетентнісного підходу у викладанні.

Одна з найактуальніших вимог реформи сучасної освіти — компетентнісний підхід до викладання навчальних предметів, що нині активно запроваджує Міністерство освіти України. Такий підхід передбачає **володіння методиками компетентнісного навчання, розуміння сутності нової української школи.**

Компетенція — це сукупність знань, умінь та навичок, які необхідні для конкретної роботи; здатність та готовність ефективно застосовувати знання на практиці, у конкретній ситуації. «Компетентна у певній галузі людина володіє відповідними знаннями та здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю галузь та ефективно діяти в ній».

Зарубіжна література посідає особливе місце поміж предметів шкільного курсу, дає учням знання про світобудову, ставить акцент на смислових та світоглядних аспектах, допомагає визначити ціннісні орієнтири. Тож зарубіжна література як шкільна дисципліна може стати дієвим засобом у різнобічному розвитку особистості учнів, формуванні в них ключових компетенцій.

Сучасна програма із зарубіжної літератури спрямовує роботу вчителя на розвиток ключових компетентностей (уміння вчитися; спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами; інформаційно-комунікаційної; соціальної та громадянської; загальнокультурної), а також на формування предметної літературної компетентності, складниками якої є комунікативна, емоційно-ціннісна, літературознавча, загальнокультурна, компаративна та інші компетенції особистості.

Загальнокультурні компетентності (пізнання особливостей національної та загальнолюдської культури, духовно-моральних основ життя, традицій окремих народів, розуміння ролі науки і релігії в житті людини, їхнього впливу на світ).

Ціннісно-сміслові компетентності (ціннісні орієнтири, досвід самопізнання, осмислення учнем свого місця у світі).

Ціннісно-сміслові компетентності під час вивчення літератури передбачають: здатність до власної інтерпретації вивчених художніх творів; розуміння авторської позиції та своє ставлення до неї; застосування духовно-морального досвіду в життєвих ситуаціях. Впровадження інтерактивних вправ «Мікрофон», «Мозковий штурм» та міні-диспутів, допомагає реалізовувати ціннісно-сміслові компетентності у викладанні зарубіжної літератури.

Пізнавальні компетентності (постановка мети, планування, аналіз, рефлексія, самооцінювання навчально-пізнавальної діяльності; здобування знань безпосередньо із власних спостережень за реальним життям, уміння діяти в нестандартних умовах, розв'язувати проблеми евристичними методами).

Це ситуативні завдання, визначення актуальності творів давнини для нашого часу, інтерактивна вправа «Мозковий штурм», порівняння літературних стилів та напрямів, образів героїв.

Комунікативні компетентності (знання мов, володіння різноманітними соціальними ролями в колективі, вміння представити себе, обґрунтовувати, толерантно доводити свої думки).

Порівняння різних видів перекладів творів зарубіжних письменників, розв'язання проблемних питань, літературні ігри, мандрівки у світ твору допомагає у реалізації цього виду компетентностей.

Соціальні компетентності (мати чітку громадянську позицію та толерантно відстоювати її; бути патріотом своєї батьківщини; уміння жити й працювати в колективі, у команді, у групі, повноцінно жити в суспільстві, брати на себе відповідальність, приймати рішення, робити вибір, безконфліктно розв'язувати життєві ситуації). Для розвитку соціальних компетентностей запроваджують інтерактивну вправу «Займи позицію», роботу в групах, у парах.

Моральні компетентності (готовність, здатність та потреба жити за загальнолюдськими моральними законами).

Власне предметна літературна компетентність (розрізнення родів і жанрів, визначення художніх прийомів та засобів, елементів сюжету й композиції, визначення їхньої ролі у розкритті теми та ідеї твору; уміння аналізувати, висловлювати свої почуття та враження, інтерпретувати тощо).

Завдання і прийоми, спрямовані на розвиток літературної компетентності: складання паспорта-характеристики письменника, героя літературного твору; їхнього портфоліо, візитівки.

Емоційно-ціннісна компетентність. Під час оцінювання творів, персонажів, мистецьких епох необхідно прагнути, щоб діти не залишалися байдужими, виявляли емоції та вміли їх пояснити (і позитивні, і негативні).

Для розвитку емоційної компетентності можна використовувати такі завдання: відтворення настрою, враження, почуття від музики, архітектури, кіно; змалювання внутрішнього світу літературного героя в кольоровій палітрі; розучування ролей в окремих драматичних творах або уривках; створення твору-імпровізації під музику; виписування із твору найбільш яскравих рядків, які сподобались учневі; опис почуттів, які народилися під впливом даного поетичного твору; прийом «палітра емоцій» (із поданого переліку вражень, почуттів підкреслити три слова, що відповідають вашому стану душі: задумливість, співчуття, легкий смуток, захоплення, спокій, переживання, радість, журба, розчарування, світла печаль, умиротворення).

Урок — це відкрита соціально-педагогічна система для здобуття учнями якісної освіти. Компетентність наших вихованців формується впродовж активної діяльності, тому самонавчання, самостійна робота учнів удома — запорука успішного навчання, здобуття життєво необхідних компетенцій. Компетентнісний підхід реалізується за умови поєднання учителем на уроках зарубіжної літератури доброзичливої, сприятливої атмосфери «занурення» кожного школяра у творчість письменника з мотивацією учнів до саморозвитку, їхньою активною читацькою та творчою діяльністю, діалогічністю уроку, емоційним сприйняттям навчального матеріалу та міжмистецьких зв'язків.

Численні довідкові та додаткові матеріали полегшать учителеві пошук відповідної інформації.

У посібнику також запропоновано матеріали для поточного контролю знань, умінь та навичок учнів, а також для проведення тематичного оцінювання (тестування) упродовж навчального року з урахуванням трьох рівнів складності.

Наше видання стане в пригоді не лише вчителям-початківцям, а й досвідченим педагогам, оскільки надає можливість обрати раціональні способи викладання навчального матеріалу, пропонує різні прийоми активізації образного, логічного, асоціативного мислення школярів, що розвиває спостережливість, пам'ять, зв'язне мовлення, культуру спілкування та естетичний смак, дозволяє якнайповніше розкрити виховний потенціал художньої літератури.

Тож, шановні колеги, бажаємо вам успіхів і творчої наснаги!

З повагою, автори

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ. 10 КЛАС, АКАДЕМІЧНИЙ РІВЕНЬ

На навчальний рік — 70 год. На тиждень — 2 год.

На текстуальне вивчення художніх творів — 56 год. На контрольні роботи — 6 год.

На роботи з розвитку мовлення — 4 год. На уроки позакласного читання — 2 год. Резервний час — 2 год.

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
I СЕМЕСТР			
<i>Доба Відродження. Доба Просвітництва</i>			
1		Данте — видатний поет і мислитель Італії. Поема «Божественна комедія» — філософсько-художній синтез середньовічної культури	
2		Данте «Божественна комедія»: подорож до Пекла	
3		Данте «Божественна комедія». «Рай: любов, що водить сонце й зорні стелі»	
4		В. Шекспір — геніальний англійський драматург доби Відродження. Трагедія В. Шекспіра «Гамлет». Історія створення трагедії	
5		В. Шекспір «Гамлет». «Бути чи не бути?». Філософська проблематика трагедії	
6		В. Шекспір. Гамлет — вічний образ світової літератури. Трагічний фінал п'єси «Гамлет»	
7		<i>Контрольна робота № 1.</i> Література Середньовіччя та доби Відродження. Творчість Данте, В. Шекспіра	
8		Й. В. Гете. Життєвий і творчий шлях. Трагедія «Фауст». Історія створення, композиція та проблематика	
9		Й. В. Гете «Фауст». У пошуках сенсу буття і призначення людини. Образ Фауста як утілення динамізму нової європейської цивілізації	
10		Й. В. Гете «Фауст». Вічна боротьба добра та зла — рушій прогресу	
11		Й. В. Гете «Фауст». Опозиція Фауст—Мефістофель, діалектичне розв'язання проблеми добра і зла. Трагічне кохання Фауста і Маргарити	
12		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Й. В. Гете «Фауст». Образ Фауста в літературі, музиці, малярстві	
13		Особливості романтизму як художнього напрямку, його естетичні принципи. Специфіка романтичного світосприйняття	
14		Ернст Теодор Амадей Гофман — багатогранний митець-романтик. «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер» — шедевр романтичної казкової новели	
15		«Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер». Специфіка романтизму Гофмана: переплетення реальності та нестримної фантазії, контраст високого, прекрасного і заземлено-буденного, потворного	
16		Сатирико-метафоричний зміст твору Е. Гофмана «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер». Іронія та гротеск у творі як важлива ознака індивідуального стилю Гофмана	
17		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Твір-роздум за казкою-новелою Е. Т. А. Гофмана «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер»	
18		<i>Позакласне читання.</i> Е. Т. А. Гофман «Золотий горнець»	
19		<i>Контрольна робота № 2.</i> Література доби Просвітництва та доби романтизму. Творчість Й. В. Гете та Е. Т. А. Гофмана	
<i>Від романтизму до реалізму</i>			
20		Реалізм як напрям у світовій літературі. Розквіт реалістичної літератури, його зв'язок із розвитком природничих наук	

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
21		Стендаль. Життєвий і творчий шлях письменника. Синтез романтизму й реалізму в його творчості. Новела «Ваніна Ваніні». Історія створення. Сюжет. Композиція твору. Історична основа твору	
22		Стендаль. Новела «Ваніна Ваніні». Суперечливість характерів героїв, теми честі і зради, вірності обраному шляху	
23		М. В. Гоголь. Поема «Мертві душі»: задум, історія створення, особливості жанру і композиції, сенс назви	
24		М. В. Гоголь «Мертві душі». Система образів поеми: образи поміщиків (Манілов, Коробочка)	
25		М. В. Гоголь «Мертві душі». Образи поміщиків (Ноздрьов, Собакевич, Плюшкін)	
26		М. В. Гоголь «Мертві душі». Образи чиновників губернського міста NN	
27		М. В. Гоголь «Мертві душі». Чичиков як новий герой епохи і як антигерой	
28		<i>Контрольна робота № 3.</i> Від романтизму до реалізму. Творчість Стендаля, М. В. Гоголя	
29		Ф. М. Достоевський. Творчість Ф. М. Достоевського як одна з вершин російської та всесвітньої літератури. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їх утілення в художніх творах	
30		Роман Ф. М. Достоевського «Злочин і кара» як утілення нового поліфонічного типу художнього мислення, історія створення, жанр, особливості композиції	
31		Ф. М. Достоевський «Злочин і кара». «Маленькі люди» в романі	
32		Ф. М. Достоевський «Злочин і кара». Соціальні та філософські витоки бунту Раскольникова	
II СЕМЕСТР			
33		Система образів роману Ф. М. Достоевського «Злочин і кара». Розкриття складності духовного світу людини. Двійники Раскольникова — Лужин і Свидригайлов, їхня роль у романі	
34		Ф. М. Достоевський «Злочин і кара». Символічне значення образу Соні Мармеладової. Поліфонізм роману Достоевського	
35		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Контрольний твір-роздум за романом Ф. М. Достоевського «Злочин і кара»	
36		Л. М. Толстой. Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Л. М. Толстого як явище літератури реалізму. Духовні й творчі шукання та здобутки письменника	
37		Л. М. Толстой «Хаджі-Мурат». Історія створення повісті. Система образів	
38		А. П. Чехов. Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Антона Чехова як явище літератури реалізму. Оповідання «Агрус»	
39		А. П. Чехов. «Скрипка Ротшильда», «Пані з песиком»	
40–41		А. П. Чехов «Вишневий сад». Історія створення. Система образів. Проблематика. Старі й нові власники вишневого саду	
42		<i>Контрольна робота № 4.</i> Творчість Ф. М. Достоевського, Л. М. Толстого, А. П. Чехова	
43		<i>Позакласне читання.</i> І. С. Тургенєв. «Ася»	
Традиції і новаторські зрушення в поезії середини — другої половини XIX ст.			
44		Загальна характеристика провідних шляхів розвитку поезії середини XIX ст. Світоглядно-естетичні зрушення в мистецтві та літературі. Поняття про декаданс	
45		Волт Вітмен. Життєвий і творчий шлях письменника. Вітмен — американський поет-новатор. Збірка «Листя трави», її провідні теми й мотиви	

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
46		Волт Вітмен. Звернення до вільного вірша (верлібру). «Пісня про себе»	
47		Шарль Бодлер. Життєвий і творчий шлях письменника. Ш. Бодлер — пізній романтик і один із зачинателів символізму. Світогляд й естетичні погляди Бодлера. Збірка «Квіти зла». Протиставлення дійсності й ідеалу як семантико-образна вісь збірки. Традиційність і своєрідність розв'язання проблеми «поет і натовп» у поезії «Альбатрос»	
48		Шарль Бодлер. «Відповідності», «Вечорова гармонія». Філігранність поетичної техніки, формальна довершеність і сугестивність вірша «Вечорова гармонія». Тлумачення предметних образів як «видимих знаків» ідей, почуттів, душевних станів («Відповідності»)	
49		Із поезії французького символізму. Символізм як літературний напрям останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. Основні естетичні принципи та поетичне новаторство символістів	
50		Поль Верлен «Поетичне мистецтво», «Осіньна пісня»	
51		Артюр Рембо «Голосівки», «Моя циганерія»	
52		Ф. І. Тютчев «Ще горить в душі бажання...», «Silentium»	
53		А. А. Фет «Я прийшов до тебе, мила...», «Шепіт, ніжний звук зітхання...»	
54		<i>Контрольна робота № 5.</i> Традиції і новаторські зрушення в поезії середини — другої половини ХІХ ст.	
55		Бельгійський Шекспір. Моріс Метерлінк — батько символістської драми. Поняття про драму-феєрію	
56		Моріс Метерлінк «Синій птах». Історія створення. Сюжет. Композиція твору. Образи-символи та персонажі п'єси	
57		Моріс Метерлінк. «Синій птах» — світла казка-феєрія про пошуки щастя, роздуми про вищі цінності людського буття	
58		Оскар Уайльд. Життєвий і творчий шлях. Естетизм, імпресіоністичність стилю Уайльда — письменника англійського раннього модернізму	
59		Жанрова і стильова своєрідність роману О. Уайльда «Портрет Доріана Грея». Філософсько-естетичні та моральні проблеми твору	
60		Утілення різних форм естетизму в образах Безіла Холлуорда, лорда Генрі та Доріана Грея (за романом О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»)	
61		Специфіка розв'язання теми кохання в романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея». Символіка образів твору	
62		«Світло» і «темрява» долі Доріана Грея. <i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Дискусія «Чи можна вважати «Портрет Доріана Грея» «моральною» або «аморальною» книгою?»	
63		Ознаки інтелектуального роману у творі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»	
64		<i>Контрольна робота № 6.</i> Творчість М. Метерлінка, О. Уайльда	
Сучасна література			
65		Джером Девід Селінджер. Життєвий та творчий шлях письменника. Філософсько-естетична концепція творчості Дж. Д. Селінджера	
66		Джером Девід Селінджер. Роман «Ловець у житі». Історія створення. Тематика. Символіка твору	
67		Джером Девід Селінджер. Роман «Ловець у житі». Суперечності характеру головного героя — Голдена Колфілда	
68–69		Маркус Зюзак «Книжкова злодійка» — бестселлер сучасної літератури	
70		Узагальнення та систематизація вивченого упродовж навчального року матеріалу. Підсумки роботи за рік	

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ. 10 КЛАС, РІВЕНЬ — СТАНДАРТ

На навчальний рік — 35 год. На тиждень — 1 год.
На текстуальне вивчення художніх творів — 29 год.
На контрольні роботи — 4 год. На роботи з розвитку мовлення — 2 год.

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
I СЕМЕСТР			
<i>Доба Відродження. Доба Просвітництва</i>			
1		Данте — видатний поет і мислитель Італії. Поема «Божественна комедія» — філософсько-художній синтез середньовічної культури	
2		Данте «Божественна комедія»: подорож до Пекла. «Рай: любов, що водить сонце й зорні стелі»	
3		В. Шекспір — геніальний англійський драматург доби Відродження. Трагедія В. Шекспіра «Гамлет». Історія створення трагедії	
4		В. Шекспір «Гамлет». «Бути чи не бути?». Філософська проблематика трагедії. Гамлет — вічний образ світової літератури. Трагічний фінал п'єси «Гамлет»	
5		Й. В. Гете. Життєвий і творчий шлях. Трагедія «Фауст». Історія створення, композиція та проблематика	
6		Й. В. Гете «Фауст». У пошуках сенсу буття і призначення людини. Образ Фауста як утілення динамізму нової європейської цивілізації. Вічна боротьба добра та зла — рушій прогресу	
7		<i>Контрольна робота № 1.</i> Література Середньовіччя та доби Відродження. Творчість Данте, В. Шекспіра, Й. В. Гете	
8		Особливості романтизму як художнього напрямку, його естетичні принципи. Специфіка романтичного світосприйняття	
9		Ернст Теодор Амадей Гофман — багатогранний митець-романтик. «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер» — шедевр романтичної казкової новели	
10		«Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер». Специфіка романтизму Гофмана: переплетення реальності та нестримної фантазії, контраст високого, прекрасного і заземлено-буденного, потворного. Сатирико-метафоричний зміст твору. Іронія та гротеск у творі як важлива ознака індивідуального стилю Гофмана	
11		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Твір-роздум за казкою-новелою Е. Т. А. Гофмана «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер»	
<i>Від романтизму до реалізму</i>			
12		Реалізм як напрям у світовій літературі. Розквіт реалістичної літератури, його зв'язок із розвитком природничих наук	
13		Стендаль. Життєвий і творчий шлях письменника. Синтез романтизму й реалізму в його творчості. Новела «Ваніна Ваніні». Історія створення. Сюжет. Композиція твору. Історична основа твору. Суперечливість характерів героїв, теми честі і зради, вірності обраному шляху	
14		М. В. Гоголь. Поема «Мертві душі»: задум, історія створення, особливості жанру і композиції, сенс назви. Система образів поеми: образи поміщиків	

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
15		М. В. Гоголь «Мертві душі». Образи чиновників губернського міста NN. Чичиков як новий герой епохи і як антигерой	
16		<i>Контрольна робота № 2.</i> Література доби романтизму та реалізму. Творчість Е. Т. А. Гофмана, Стендала, М. В. Гоголя	
II СЕМЕСТР			
17		Ф. М. Достоевський. Творчість Ф. М. Достоевського як одна з вершин російської та всесвітньої літератури. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їх утілення в художніх творах. Роман Ф. М. Достоевського «Злочин і кара» як утілення нового поліфонічного типу художнього мислення, історія створення, жанр, особливості композиції	
18		Ф. М. Достоевський «Злочин і кара». «Маленькі люди» в романі. Соціальні та філософські витоки бунту Раскольниковова	
19		Система образів роману Ф. М. Достоевського «Злочин і кара». Розкриття складності духовного світу людини. Символічне значення образу Соні Мармеладової. Поліфонізм роману Достоевського	
20		<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Контрольний твір-роздум за романом Ф. М. Достоевського «Злочин і кара»	
21		Л. М. Толстой. Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Л. М. Толстого як явище літератури реалізму. Духовні й творчі шукання та здобутки письменника. «Хаджі Мурат». Історія створення повісті. Система образів	
22		А. П. Чехов. Життєвий і творчий шлях письменника. Творчість Антона Чехова як явище літератури реалізму. Оповідання «Агрус», «Скрипка Родшильда», «Пані з песиком»	
23		А. П. Чехов «Вишневі сад». Історія створення. Система образів. Проблематика	
24		<i>Контрольна робота № 3.</i> Творчість Ф. М. Достоевського, Л. М. Толстого, А. П. Чехова	
<i>Традиції і новаторські зрушення в поезії середини — другої половини XIX ст.</i>			
25		Загальна характеристика провідних шляхів розвитку поезії середини XIX ст. Світоглядно-естетичні зрушення в мистецтві та літературі. Поняття про декаданс	
26		Волт Вітмен. Життєвий і творчий шлях письменника. Вітмен — американський поет-новатор. Збірка «Листя трави», її провідні теми й мотиви. Звернення до вільного вірша (верлібру). «Пісня про себе»	
27		Шарль Бодлер. Життєвий і творчий шлях письменника. Ш. Бодлер — пізній романтик і один із зачинателів символізму. Світогляд й естетичні погляди Бодлера. Збірка «Квіти зла». Протиставлення дійсності й ідеалу як семантико-образна вісь збірки. Традиційність і своєрідність розв'язання проблеми «поет і натовп» у поезії «Альбатрос». «Відповідності», «Вечорова гармонія». Філігранність поетичної техніки, формальна довершеність і сугестивність вірша «Вечорова гармонія». Тлумачення предметних образів як «видимих знаків» ідей, почуттів, душевних станів («Відповідності»)	
28		Із поезії французького символізму. Символізм як літературний напрям останньої третини XIX — початку XX ст. Основні естетичні принципи та поетичне новаторство символістів. Поль Верлен «Поетичне мистецтво», «Осіньна пісня». Артур Рембо «Голосівки», «Моя циганерія»	

№ з/п	Дата	Тема	Примітка
29		Ф. І. Тютчев «Іще горить в душі бажання...», «Silentium». А. А. Фет «Я прийшов до тебе, мила...», «Шепіт, ніжний звук зітхання...»	
30		<i>Контрольна робота № 4.</i> Традиції і новаторські зрушення в поезії середини — другої половини ХІХ ст.	
31		Бельгійський Шекспір. Моріс Метерлінк — батько символістської драми. Поняття про драму-феєрію. «Синій птах». Історія створення. Сюжет. Композиція твору. Образи-символи та персонажі п'єси	
32		Ознаки інтелектуального роману у творі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»	
<i>Сучасна література</i>			
33		Джером Девід Селінджер. Життєвий та творчий шлях письменника. Філософсько-естетична концепція творчості Дж. Д. Селінджера. Роман «Ловець у житі». Історія створення. Тематика. Символіка твору	
34		Маркус Зюзак «Книжкова злодійка» — бестселлер сучасної літератури	
35		Узагальнення та систематизація вивченого упродовж навчального року матеріалу. Підсумки роботи за рік	

ДОБА ВІДРОДЖЕННЯ. ДОБА ПРОСВІТНИЦТВА

Дата _____

Клас _____

УРОК № 1. ДАНТЕ — ВИДАТНИЙ ПОЕТ І МИСЛИТЕЛЬ ІТАЛІЇ. ПОЕМА «БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ» — ФІЛОСОФСЬКО-ХУДОЖНІЙ СИНТЕЗ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Мета: *формування предметних компетентностей:* ознайомити з життям та творчістю Данте; повідомити про особливості поеми «Божественна комедія» (жанр, композиція, уявлення про світ, час створення); увести новий літературознавчий термін — *терцина*; розвивати вміння спілкуватися з однолітками, навчатися самому, навчаючи інших; прищеплювати інтерес до творчості Данте; *формування ключових компетентностей:* уміння вчитися: розвивати навички оцінювання культурно-мистецьких явищ; комунікативної: розвивати навички роботи в групі; інформаційної: розвивати навички роботи із джерелами інформації; загальнокультурної: прищеплювати прагнення до літературної освіти, естетичний смак; розширювати світогляд школярів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: портрет Данте; виставка книг поета; картки до прийому «Броунівський рух».

*Тінь Данте з профілем орлиним
Співає про Нове Життя.*

О. Блок

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми та мети уроку

1. Вступне слово вчителя

2. Робота з портретом поета та епіграфом

Бесіда

- ♦ Яким художник зобразив поета?
- ♦ Яку примітну рису зовнішності Данте відзначив російський поет О. Блок? (*Орлиний профіль*)

III. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Ознайомлення з відомостями про життя та творчість Данте (за матеріалами підручника)

2. Інтерактивна вправа «Броунівський рух» (робота в групах)

Особливості «Божественної комедії»

Картка № 1. Час створення поеми

«Божественну комедію» було написано впродовж 1307–1321 рр. Це був час, який в історії культури дістав назву Передвідродження. Зростає інтерес до людської особистості, до її радощів і сподівань. Поступово починає формуватися новий гуманістичний тип мислення, остаточне становлення якого буде пов'язане з добою Відродження. Віра в необмежені можливості людської природи, в неповторність людської індивідуальності зароджується саме в цей час. Цей процес і відтворює поема Данте, що є водночас синтезом середньовічної культури і прологом до культури Відродження.

Картка № 2. Жанр «Божественної комедії»

За усталеними середньовічними канонами Данте назвав свою поему «комедією»: так називали тоді твори, які починалися сумно (пекло), а закінчувалися щасливо (рай). Епітетом «божественна» наділив поему перший біограф Данте, автор знаменитого «Декамерона» Дж. Боккаччо.

Картка № 3. Композиція поеми

Поема має три частини: «Пекло», «Чистилище», «Рай». У кожній із частин — 33 пісні (у «Пеклі» ще одна пісня, що є вступною до всієї поеми).

Усього — 100 пісень.

Картка № 4. Уявлення про світ у «Божественній комедії»

Дантівська земля має форму кулі і розташовується, згідно із середньовічними переконаннями, у центрі Всесвіту.

Північна півкуля населена людьми, південна — безлюдна і вкрита океаном, а посередині нього височіє гора, де Данте розташовує чистилище — царство, у якому душі грішників, які розкаялися за життя, мучаться, щоб очиститись від своєї провини, потрапити до раю.

Картка № 5. Уявлення про світ у «Божественній комедії»

Урвище пекла, куди призводить смертельний гріх і звідки неможливо врятуватись, має вигляд вирви, що утворилася внаслідок падіння Люцифера-ангела, який був вигнаний із раю. Земля оточена дев'ятьма небесними сферами: сімома сферами планет, зірковим та кристалічним небом. За ним, у просторі, де вже не діють фізичні закони, розташований Емпірей — царство ангелів та блаженних душ.

3. Робота з літературознавчими термінами

Строфа, якою написана «Божественна комедія»

«Божественна комедія» Данте написана *терцинами*.

Терцина (від *terra rima* — третя рима) — форма строфи з трьох рядків п'ятистопного ямба, у якій середній рядок римується з крайніми — першим і третім — у наступній строфі, завершуючись окремим рядком, римованим з другим рядком попередньої строфи.

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

1. Інтерактивна вправа «Продовжте речення»

- Найвідоміші твори Данте —
- Життя поета було нелегким, тому що... .
- «Божественна комедія» має таку назву, тому що... .
- Особливості композиції поеми Данте полягають у... .

2. Інтерактивна вправа «Сенкан» (колективне складання сенкану за темою «Данте»)

Данте,
пристрасний, геніальний,
діє, хвилює, викриває,
проводить із Пекла до Раю,
сміливець.

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Бесіда

- ♦ Представником якої доби був Данте?
- ♦ Назвіть хронологічні межі цієї доби.
- ♦ Сформулюйте основні ознаки середньовічного мистецтва. (*Сильний вплив церкви, утвердження релігійних ідеалів, відображення суперечливості людини...*)

2. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

- ♦ Складіть своє речення про Данте.
Франко називав Данте «поетичним вінцем та увічненням того, що ми називаємо середніми віками» ...

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Прочитати I частину «Божественної комедії» — «Пекло».

Творче завдання. Підготувати повідомлення про переклади поеми Данте українською мовою.

УРОК № 2. ДАНТЕ. «БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ»: ПОДОРОЖ ДО ПЕКЛА

Дата _____

Мета: формування предметних компетентностей: з'ясувати мету автора щодо створення I частини «Божественної комедії» — «Пекло»; відтворити розташування грішників у колах пекла; переказувати уривки з прочитаної частини поеми; розвивати уміння відстоювати власну думку; прищеплювати прагнення бути праведною людиною; формування ключових компетентностей: уміння вчитися: розвивати навички оцінювання культурно-мистецьких явищ; комунікативної: розвивати навички роботи в парі та в колективі; інформаційної: розвивати навички роботи із підручником та уміння критично оцінювати теоретичний матеріал; загальнокультурної: прищеплювати прагнення до літературної освіти, естетичний смак; розширювати світогляд школярів.

Клас _____

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: схема «Світовлаштування у “Божественній комедії”»; тексти поеми.

Предмет поеми — людина, яка силою своєї волі, за заслугу або через непослух, зазнає справедливої винагороди або покарання.

Данте

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Самостійна робота

- ♦ Назвіть приховане за поданими визначеннями.

1) Прізвище Данте. 2) Місто, у якому народився і жив Данте. 3) Через چه поет називав себе *безвинним вигнанцем*. 4) Цій людині присвячена книга «Нове життя». 5) Найзнаменитіший твір Данте. 6) Поясніть виникнення назви поеми. 7) Особливості композиції «Божественної комедії». 8) Цією строфою написана «Божественна комедія». 9) Уявлення про світовлаштування у поемі Данте.

2. Взаємоперевірка робіт (у парах)

3. Повідомлення підготовлених учнів

«Переклади поеми Данте українською мовою»

— В Україні твори Данте були відомі вже на початку XIX століття. Інтерес до Данте відбито в багатьох творах Т. Шевченка: поемі «Іржавець», повісті «Варнак», листах та «Щоденнику». Творами Данте нав'яно і задум поеми Лесі Українки «Забута тінь». Перший переклад українською мовою одного з найбільших шедеврів світової літератури «Божественної комедії» Данте належить І. Франкові. 1878 року він переклав білим віршем першу пісню «Пекла». У 1892—1896 рр. у львівському журналі «Правда» В. Самійленко надрукував перші десять пісень «Пекла», які незабаром вийшли окремим виданням. 1913 року І. Франко видав монографію «Данте Аліґ'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір із його поезії», де подав досить докладний переказ «Комедії» з перекладом білим віршем численних уривків поеми. Повністю «Божественну комедію» переклав Є. Дроб'язко. Перший розділ поеми «Пекло» перекладали М. Рильський та П. Карманський. Сонети Данте перекладав М. Вороний. У перекладі «Нового життя» взяли участь М. Бажан, Д. Павличко, І. Драч, В. Коротич та інші.

III. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Робота з епіграфом

- ♦ Як ви вважаєте, на думку Данте, чого повинна зазнавати людина?
- ♦ Які гріхи може мати людина? Чи бувають гріхи легкими та важкими?
- ♦ Чи слід людину карати за гріхи?

2. Слово вчителя

— За однією східною легендою, якось боги вирішили створити світ. З'явилися зорі, небо, море, квіти, гори... А потім людина. Наприкінці вони подбали про Істину. Замислилися боги, куди сховати її, щоб людина не одразу знайшла. Їм хотілося, щоб якомога довше шукали Істину. «Сховаймо її на найвищій вершині»,— сказав один бог. «Сховаймо її на самому дні моря»,— заперечив інший. І лише найстарший і наймудріший бог сказав: «Ні, сховаймо її в душі людини. Вона шукатиме істину в усьому Всесвіті, не підозрюючи, що носить її в собі». Кожна людина у своєму житті шукає істину. Шукав її і Данте.

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Виявлення читацьких вражень учнів

- ♦ Чи сподобалося вам читати I частину «Божественної комедії»?
- ♦ Які епізоди привернули вашу увагу?
- ♦ Вчинки яких героїв вас вразили?

2. Слово вчителя

— Тема Данте задумана як розповідь про подорож потойбічним світом. Вона побудована на системі символів-образів, яким надається інший, особливий смисл. Наприклад, у першій пісні йдеться про те, що Данте заблукав у темному лісі, що символізує помилки та пороки людські. Три звіри — лев, пантера та вовчиця — заступають дорогу поетові. Це символічні образи трьох гріхів: властолюбства, честолюбства та жадібності. На допомогу йому приходить незнайомиць, який є духом його улюбленого письменника Вергілія. У поемі він символізує світську (нецерковну) науку. Вергілій проводить Данте через пекло і чистилище, щоб прокласти йому шлях до спасіння душі. Далі — через рай — Данте веде його кохана Беатріче. Її образ править за символ богослов'я, релігійності.

3. Створення схем-малюнків «Символи у поемі Данте “Божественна комедія”»

4. Робота над схемою «Кола пекла» (роздавальний матеріал)

5. Інтерактивна вправа «Прес»

- ♦ Висловіть свою думку.
«Я вважаю розташування грішників у дантівському пеклі... (правильним — неправильним) тому, що... . Отже, ... (висновок)».

6. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

- ♦ Продовжте речення. Відповідь аргументуйте.
— Я б визволив із пекла... .

7. Творчий переказ (робота у групах, методом «Ланцюжок»)

- ♦ Перекажіть уривок із «Пекла», висловіть власне ставлення до героїв-грішників. Порівняйте сучасне ставлення до їхніх гріхів із середньовічним.
1-ша група. Перекажіть епізод про Франческу та Паоло (пісня 5).
2-га група. Перекажіть розповідь про Улісса (пісня 26).
3-тя група. Перекажіть уривок про страждання Уголіно (пісня 32–33).

8. Перевірка виконання завдання

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Інтерактивна вправа «Продовжте речення»

— Сьогодні на уроці я:

- навчився (-лась)... .
- замислився (-лась)... .
- зрозумів (-ла)... .
- відчув (-ла)... .

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Прочитати пісню 33 частини «Рай».

УРОК № 3. ДАНТЕ «БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ».
«РАЙ: ЛЮБОВ, ЩО ВОДИТЬ СОНЦЕ Й ЗОРНІ СТЕЛИ»

Дата _____

Клас _____

Мета: формування предметних компетентностей: учити працювати з текстом літературознавчої статті, складати план; з'ясувати, що є головним для Раю; розвивати асоціативне та логічне мислення; прищеплювати доброту, милосердя; *формування ключових компетентностей:* уміння вчитися: актуалізувати пізнавальну діяльність учнів; комунікативної: формувати навички спілкування в колективі; інформаційної: формувати вміння знаходити потрібну інформацію та представляти її; загальнокультурної: прищеплювати прагнення до літературної освіти, естетичний смак; розширювати світогляд школярів.

Тип уроку: урок застосування умінь та навичок.

Обладнання: тексти «Божественної комедії»; схема, картки із завданнями «Четверте зайве», ілюстрації Г. Доре.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Відтворення схеми «Світовлаштування у “Божественній комедії”» (кола Пекла) — біля дошки

III. ОГЛОШЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

IV. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Бесіда

- ♦ Із давніх-давен люди прагнули уявити, яким є Рай — місце, де панує щастя і немає зла. Які асоціації викликає у вас слово *рай*?

V. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Бесіда

- ♦ Чим Земний Рай відрізняється від Небесного?
- ♦ Чому душа Вергілія облишила Поета біля Раю?
- ♦ Хто знайомив мандрівника з облаштуванням Небесного Раю?
- ♦ Розкажіть про Беатріче та її роль у житті Данте.
- ♦ Яку книгу присвятив Аліг'єрі дівчині?
- ♦ Що символізує в «Божественній комедії» душа Беатріче?

2. Опрацювання таблиці «Небесний Рай у “Божественній комедії”»

Небесний Рай у «Божественній комедії»

Місяць — перше небо Раю	Тут перебувають душі людей, котрі не дотримали своїх обітниць, але зберегли прагнення ідеалу. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)
Меркурій — друге небо Раю	Тут перебувають душі честолюбних. Візантійський імператор Юстиніан розповів Поетові про складний шлях спокутування гріхів, котрий визначив для людей Бог. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)
Третє небо Раю — Венера	Це — притулок для душ люблячих людей. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної Комедії»)
Сонце — четверте небо Раю	оточують два сузір'я душ найбільших мудреців. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)
Марс — п'яте небо Раю	Тут знаходяться душі воїнів, що загинули, захищаючи віру. Поет розмовляє з душею свого предка хрестоносця Каччагвіди. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)

Шпесте небо Раю — Юпітер	Тут перебувають душі справедливих людей. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)
На Сатурні — сьомому небі Раю	Перебувають душі монахів, котрі спостерігали за життям і служили Богові. (Ілюстрація Г. Доре до «Божественної комедії»)

3. Робота з підручником

- ♦ Прочитайте текст у підручнику, складіть його план.

4. Перевірка виконаного завдання

5. Усне опитування

- ♦ Скільки концентричних сфер у Раю? (9)
- ♦ Що споглядають душі праведників? (Велич Творця)
- ♦ Що відрізняє Рай від Чистилища та Пекла? (Рух і світло)
- ♦ Хто є третім провідником Данте у потойбічному світі? (Бернар Клервоський)
- ♦ З якими запитаннями звертається головний герой до праведників у Раю?
- ♦ Як звали прапрадіда Данте? (Каччагвіда)

6. Бесіда за прочитаним уривком («Рай», пісня 33)

- ♦ Хто і з якими словами звертається до Діви Марії? (Бернар Клервоський просить за Данте, щоб йому було дозволено побачити Бога. Про це ж благає і Беатріче.)
- ♦ Що побачив Данте у Раю? (Він побачив сьйво, у якому було видно три кола. Двоє з них були дуже схожі між собою — це були Бог-Отець і Бог-Син. Третє коло — Бог — Святий Дух — являв собою сьйво, вогонь.)
- ♦ Що відчуває герой поеми у цей час? («Відчув я величезне раювання», «Тож розум мій глядів заціпенілий, / Піднесений, уважливий, меткий, / Здивований і з дива спломенілий», «І міць зростала розуму і волі».)
- ♦ Що розуміє герой, побачивши Божество? Що є найголовнішим у Раю? («Любов, що водить сонце і зоряні стелі».)

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

- ♦ Поміркуйте! Що слід зробити, щоб рай настав на землі?

2. Літературний диктант

- 1) У якому місті народився Данте? (Флоренція)
- 2) Як звали дівчину, у яку закохався Данте? (Беатріче)
- 3) Скільки разів він бачив її? (Тричі)
- 4) Що означає ім'я Данте? (Той, хто дарує)
- 5) Яку політичну партію підтримував поет? (Гвельфи)
- 6) Де навчався Данте? (У Болонському університеті)
- 7) В якому місті знайшов свій спочинок поет? (Равенна)
- 8) Яку книгу написав Данте після смерті Беатріче? («Нове життя»)
- 9) Як називається твір Данте, де він описав подорож загробним світом? («Божественна комедія»)
- 10) Кому належить епітет «божественна» до поеми? (Боккаччо)
- 11) Зі скількох пісень складається поема Данте? (100)
- 12) Хто з поетів переклав поему українською мовою? (І. Франко, Леся Українка, М. Рильський, В. Самійленко, П. Карманський, Є. Дроб'язко)

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Підготувати словесне малювання «Таким я уявляю Рай», переказувати ключові епізоди III частини.

Прочитати I дію трагедії В. Шекспіра «Гамлет».

Творче завдання. Підготувати повідомлення про театр шекспірівської доби, «шекспірівське питання».